

FOIĂ ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, *** APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUĂ-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 4 corone
Pentru România și străinătate . . . . . 6 franci

PROPRIETAR ȘI REDACTOR :

IOAN BACIU
preot.

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiunile de presté tot anul (de 24 ori) tot după 50 cuvinte cu litere garmond se compută 1 coronă, ér cu litere mai gróse duplu.

ALESANDRU SZILAȘI.

(Continuare.)

Protopopul Alesandru Szilași a fost unul dintre cei mai populari, foarte iubit, stimat și respectat nu numai de ai noștri dar și de streini, cea ce sa dovedit in deajuns și ocasiunea ingropăciunii dînsulu.

Am vedut multe ingropăciuni dar atăta doliu, atăta superare și părere de réu cât am observat aici nu am mai vedut.

Bărbați, ómenii cu posiție înaltă dintre-ai noștri și dintre streini plăngeau ca copii.

Era un doliu general.

Schița biografică și portretul neuitatului și bunului protopop Alesandru Szilași am publicato în Nr. 1. a „Revistei Ilustrate“ din anul 1899 și pentru completatea acesteia mai adaug ceea ce s'a publicat în unele foi, așa „Bistritzer Wochenschrift“ Nr. 22 din 26 Maiu 1901 serie :

Biserica gr.-cath. din Bistrița a devenit cu totul pre ne-aseptate transpusă întrun profund doliu ; ea și o lovitură de creți apoplezie) a acelerat sfârșitul vieței binecuvântate de o activitate rară a păstoriului seu sufletesc Reverendissimului Domn Preot și Protopop Alesandru Szilași la 19 Maiu a. c.

Nu numai biserica gr.-cath. de aici, acărea consiler și conducători a fost decedatul în decurs aproape de 4 decenii, gata la oră și ce sacrificiu in tote cauzele bisericesci și culturale. Ci și întreg tractul gr.-cath. al Bistriței al cărea conducător și frumtaș a fost decedatul, a suferit prin decedarea lui Alesandru Szilași, o perdere foarte mare și ireparabilă. Ceea ce a făcut repausatul pentru organizația și întărirea duraveră a bisericeei sale, numai cronica o va pute înregistra.

Contimpuranilor sei mai în etate le este încă viu in memorie cum s'a supus Preotul Szilași cam pre la prima jumătate a anilor șesedeci, celei mai grele și ne plăcute sarcini, dea aduna prin o colectă contribuiri benevole pentru edificarea casei parochiale, acesta colectă in scenată de densus și circulata pre la toți locuitorii orașului nostru a fost încoronată de bun succes — și in locul casei vechi parochiale, mici și mai de tot ruinată, se vede ridicată o casă mare frumoasă și corespunđetóre timpului present. Mai târziu tot prin neobosita sa stăruință i-a succes a edifica o școlă nouă de-asemenea corespunđetóre timpului present pentru biserica sa.

Cel mai mare și mai in bucurătoriu succes a sêrbătorit activitatea și zelul seu preotesc, atuncia, când dimpreună cu inteliginția confesiunei sale a putut reuși cu cumpărarea bisericeei minoriților și părăsind bisericea cea mică de lemn a ține cu totă inteliginția și cu tot poporul confesiunei sale intrarea în măreata și pompoasă nouă bisericeă din tirgul vechiu de cai.

In butul preponderant al meritelor sale, pentru ridicarea și promovarea culturei poporenilor sei țeranii, a fost Alesandru Szilași in relațiunile sale personale cel mai modest și mai afabil om, pre care și-l putea in imagina cineva. Densus a fost o persoană condusă de o însuflețită marimimositate. Pentru aceea memoria lui va remane la toți căi aparțin confesiunei sale, totdeama in cea mai bună amintire.

Trecerea din viêtă alui Alesandru Szilași a causat la toți frații sei de oficiu, cea mai intimă condolență.

Marti la celebrarea ceremoniei funebrale s'a și înfătoșat un număr forte considerabil de preoți gr.-cath. Oficiul funebral s'a început la 1 oră p. m. și s'a finit la 1 2 5 ore.

Totă inteligința română, cum și representații deregătorilor civile și militare, cum și a celoralalte confesiuni, a fost forte numeros reprezentate, așa că conductul funebral a luat un „aspect“ din cele mai imposante. Remășițele mortuare sau pământesci s'au depus spre eterna odihnă in cimiteriul evang.-lut. din loc.

Er în „Unirea“ din Blaș de la 1 Iunie a. e. preotul I. Sonea scrie următoarele:

„Marți în 21 ale curentei fu petrecut la vecinicie Pr. On. Alesandru Szilași, paroch și protopop al Bistriței, cu carele se mai rări una dintre figurile cele mai marcante ale generațiunei mai vechi. Născut la 1834 în Săn-Miclăușul-Gherlei, ajunse în curând paroch și protopop al Bistriței și al tractului cu același nume, se distinse prin zel întru împlinirea oficiului seu, prin iubire de biserică și neam. A lucrat din toate puterile spre înaintarea bisericeii și a școlii române, nu numai din orașul Bistrița, ci din întreg tractul său. Venit în parochia în anul 1862, întreg progresul care-l făcu acesta parochie, este legat nedespărțit de numele lui Alesandru Szilași și dacă nu i-se pote atribui lui exclusiv succesul dobândit în toate direcțiunile, totuși i-se pote atribui meritul, că și-a știut alege omenii, pentru conlucrare și între ei a știut susținea armonia de vederi și acțiuni, prin ce succesul i-a fost asecurat.

Ce era Bistrița pentru Români la 1862?

Un oraș săsăsc, în care elementul românesc era foarte neînsemnat și foarte puțin băgat în seamă, avea bisericuță modestă de lemn, ascunsă într-un loc și mai modest, în suburbiul de câtră apus-mêdă-noapte a orașului, avea o școlă, căsuță secundă cu o singură chilie de învățămînt, casă parochială slabă. Și cum s'au schimbat aceste toate, ca printr'o minune! În locul micii bisericeuțe de lemn ascunsă cu sfială, acumă măreț se înalță fosta mănăstire a minorităților în loc de frunte în oraș, și pare că vestesce că și Români din Bistrița, prin progresul ce l'au făcut în patru decenii, cât le-a stat în frunte neobositul stegar Alesandru Szilași, s'a învrednicit de a fi primiți în șirul poporilor culte și civilisate. Astăzi în locul căsuței modeste se înalță o școlă modernă cu 2 învățători la înălțimea chemării lor și în locul unei case parochiale foarte modeste se ridică o casă parochială demnă a unui servitor al altarului. Și întocmai s'a făcut mare schimbare și în privința stării culturale și sociale. Poporul neînsemnat și puțin băgat în seamă de odinioară, astăzi număra din mijlocul seu bărbați distinși, o pleiadă de tineri ajunși la frumoase trepte în diferite branșe sociale. Poporul însuși deșteptat, constituit în diferite societăți și asociațiuni, cari toate asigură un progres constant pentru poporul român din Bistrița. Așa că poporul săsăsc, și magiarii, așezați în decursul deceniilor acestora în acest oraș, privesce astăzi cu stimă, dacă nu cu admirațiune, la poporul românesc.

Poté dară să fie altcum, poté, ca cel ce ca stegar a mers

în fruntea unui popor doritor de progres, se nu fie iubit, să nu fie stimat și respectat?!

Această stîmă, acest respect, i-s'a arătat meritosului bărbat acumă la înmormîntarea sa. inteligită și popor, mic și mare a grabit să dea tributul cuvenit de onore, stimă și recunoștință celui ce în frunte a mers și a brăzdat ogorul cultural. Dar nu numai Români, lii săi sufletesci, ei și alte naționalități și-au dovedit cu această ocaziune stima cătră protopopul Szilași parti cipând la înmormîntarea lui în număr însemnat. Așa că nu esagerez, când dic, că conductul funebral a fost grandios. Veneratul Capitol Episcopesc din Gherla, aprețiând pe acest bărbat a ținut să se represinte la actul funebral prin Magnificul Domn canonic Ioan Georgiu, Prea on. Vasiliu Pordea, profesor de teologie, notar consistorial și secretar episcopesc și prin clarissimul Dr. Octavian Domide, care a rostit și predica funebrală. Au fungat vre-o 24 preoți îmbrăcați în ornate bisericesci, parte tractualiști, parte din alte tracte ca onoratori ai defunctului și s'au vèdut veniți din depărtări considerabile stimatori de a defunctului, între cari Magnificul Domn Dr. Vasiliu Hoșu, canonic mitropolitan din Blaș și alții.

Frații neunitti au fost reprezentați prin bărbați distinși, pe cum protopopul Simeon Monda din Borgo-Bistrița, Vrășmaș din Borgo-Prund, Hango din Gherla, Bălan din Brașfalău și alții

Catolicii din Bistrița au fost reprezentați prin Pr. Dn. Domn Decei, parochul protopop... eră confesiunea săsăscă lutherană și cea reformată prin decanul Budacker și parochul respectiv

Ceremonialul de înmormîntare s'a început la 1 oră p. m. Prohodul s'a ținut în biserică. Răspunsurile le-a dat choru reuniumii de cântări din Bistrița, condus de învățătorul primar Chita. Finindu-se prohodul, distinsul avocat și bua orator Dr. Gavril Tripon, prin un cuvânt bine simțit și prin un limbaj bine ales a arătat rolul conducător al regretului protopop Szilaș și urma binecuvîntată ce o lasă după sine.

Ca unul ce am gustat binefacerii prin mâna ta, te-an petrecut cu binecuvîntare.

Fie-ți odihna din mormînt dulce, și memoria binecuvîntată

Inchiiu cu cuvintele marelui nostru poet Adrei Mureșan:

„Teai dus pe calea sorții pe care toți rom merge,
De și nu toți ca tine cu cuget liniștit,
Căci mórtea al tîu nume din inimă nu nil șterge.”

(Pine).

Românca din Ardeal.

Ochi frumoși sub frunte albă,
Negriți mari și plini de foc, —
O! Româncă, Zină d'albă,
Când te vèd eu stau pre loc:
Și me-ntreb, cine esti ôre, —
Cine ochii ți i-a dat;
Cine gura-ți rîditore,
Cine trupul desmerdat?
Tu zimbesci și rîdi vial:
„Sum Româncă din Ardeal!?”

Și ori cât me uit la tine,
Ca l'o lună sântă-n sus, —
Se mă uit mai mult 'mă vine,
Tot mai mult din lume-s dus.
Și ori cât 'mă știu petrece
Ochii mei, spre ochii tei,
Dorul, dorul, — tot nu-mă trece,
Că-ci nu-i vèd destul pre ei!
O, chiar nu, tip immortal:
Dragă Zină din Ardeal!

Cine-n lume că pătrunde
Ca și tine, când vorbesci?
In cuvîntul tîu s'ascunde
Dragostea ce-o eredesci...
Dragostea-i născută-n tine,
Limba ta este amor; —
Când vorbesci, faci să supine
Sufletul în muritor.
Și-un **amor esti natural:**
Tu Româncă din Ardeal!

Totă lumea sci s'admire
Tipul tîu cel ideal,
Și întrebă, și iè scire
De Româncă din Ardeal,
Căci în lipsă de Sirene
Și de Venus pre pămînt,
Ce ai face pămîntene
Dacă Dunnedeu cel sânt,
Ar' fi scers est ideal,
Pre Româncă din Ardeal?!

S. P. Simonu,

A m i c i i !

— Urmare —

— De nu ți-i spre greutate, te rog spune-mi cum s'a escat rana acēsta, nu te gena căci nu ne aude nime, di-se medicul.

— Bolnavul îl măsură cu privirea din cap până în brău și inepu :

E o rană veche, care nici când nu s'a vindeca. Un secret e legat de ea; rana o voiu duce cu mine în mormēt, secretul nse nu. Inainte cu 15 ani practisam într'un spital. In timpul acela m'am amorisat de o tinera și frumosa fată pre care o um cerut se-mi fie soție. De asta fată însă se îndrăgostise și un preten al meu care încă a pețit'o. Ea nu scia pre care se ie alēga, căci pre ambiī ne iubea într'o formă. Amicul meu la ropunerea mea s'a invoit, că fata se fie al aceluia care la ragere de sorte o va dobândi, ēr celalalt la anul se-și piardă viața, adecă să-sē sinucidă. Eu am tras bila cea neșă, mōrtea, uī i'a rēmas viața și fata. După tragerea sortii eu am părăsit orașul, și ei nici un mic „adio“ nu iam di-s, cu tōte că numai unci inī era dragă vița când eugetam la ea. M'am dus în Bohemia. Aici într'un an de zile mi-am făcut un nume bun, și-am devenit medic cercat, ēr ca adaus am dobândit cu un los premiul prim: 100000 franci. Aveam mijloce cari mē legau de viața, cu tōte aceste cu sfârșitul anului, aducându-mi aminte de obliga-

mentul cu care me îndătorisem adversariului meu, mi-am tras un plumb de revolver în partea stângă, în inimă, ca se sting pentru totdeauna focul ce atât de înflăcărāt arde în ea, dar' n'am nimerit ținta, căci plumbul nu mi-a stins lumina vieții. ei a făcut stricăciune numai fitilului, că acela se nu mai potă arde în pace, și am cădūt la pat, bolnav, și-am bolit trei ani în spitalul călugărilor misericordeni din Praga. Vindecându-me în cătva, după-ee se mē sinucid nu mi-a succes, ca sē mor pentru lume, am intrat în ordul acestor călugări. Ađi sunt trei ani și două luni de când m'am rentors în patria mea, căci am vrut, că vernele morții, pe care cu acel plumb ce mi'am slobodit în trup, l'am descepat inainte de timp se-mi distrugă edificiul vieții, aici sē-și sfârșescă fiorosa-i muncă, că dacă n'am avut parte de „ea“ în asta lume, se-mi dorm somnul lungi vecniciei odihuit în pământul acelei țeri in care o am cunoscut și in care trăesce ea... ēr sufletul meu sdrobit de sortea cea ne îndurată, de aici se mergă în mănile judecătōriului cerese, de aici, de aici, căci de aici i s'a escat și pricina pentru care probând se me sinucid, dacă grația și îndurarea lui D-deu nu era cu mine, prin nimericia și pēcătoșia mea il despoiam și de nedejdea de a ajunge cândva în locul fericirii celei ceresei.

Soimșul.

O, fericire, fericire mulți le dorim și puțin te dobândim! Bolnavul sfârși ēr ochii i sē umplură cu lacrimi.

Călugărul intră cu un lavor cu apă în mână, pre care il dete medicului.

Medicul cu un burete spală rana bolnavului, îi prescrie nesce prafuri, și-l rugă ca se fia pacmic, căci numai așa se va putea vindeca, și-apoi își luă pălăria ca se plece. Călugărul îngrijitor il petrecu până la portă. Aici medicul îi întinse mâna, și-i spusē că ori ce ar dori bolnavul se i le împlinesc.

Altecum între 9 - 10 il voiu mai cerceta, di-se el și sē duse.

Nu cumva i s'a mai agravat morbul de când m'am dus?

Eu cred că da, D-le medic, căci de atunci a avut febrinteli mai mari ca până aici; și rostescē cuvinte fără înțeles, respunse într'un limbagiu vienez călugărul îngrijitor, care sta la capul bolnavului avēnd într'o mână, în cea stângă o frunză uscată de palmier cu care alungă muscele cari voiau sē incomodeze pre cel bolnav, ēr în dreapta rosariul!

Medicul sē plecā spre bolnav, îi ascultă baterea inimii și privindu-și orologiul scāpă douē lacreme pre el.

— Chiar așa a bătut și inima ei când i s'a apropiat sfârșitul, eugetă el și suspină.

Bolnavul întorcându-și ochii în tōte părțile esclamă; Elviră Elviră aseaptă-mē!

— Mărturisitu-s'a bolnavul acesta, întrebă medicul pe călugărul care atât de liniscit își ruga rosariul, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat în jurul lui.

— Mărturisit respunse el.

Intr'aceste bolnavul ceru apă rece.

— Pot se-i dau, întrebă călugărul?

— Poți! respunse medicul, acum nu-i mai strică nimic Călugărul eși ca sē aducă în tr'un ulcior apă rece!

— Aci esci d-le medic? întrebă călugărul bolnav viindu-și puțin în ori.

— Acis domnule dragă: tot așa de rău te simțesci?

— Tot; acum n'am multe; voiu muri.

— Nu te teme.

— Nu mē tem; mōrtea ar fi o binefacere pentru mine. Numai de ași scī măcar acum inainte de ce-ași părăsi lumea, că ore ce-i cu ea, trăesce și dacă da, ore cum?

Medicul care scia de cine e vorba cu lacrami în ochii di-se: Elvira a murit. La međul nopții va fi anul de când și-a închis ochii ca se nu-i mai deschidă.

— De unde scii? Cine ți-a spus întrebă el în ton de jumătate înăbușit.

— Sciu de acolo, că ea a fost soția mea.

Eu sum medicul Traian Stăjerel.

Cumoseci-mă Romule?

Bolnavul îi întinse mâna lui rece ca ghiata și-i duse: Tu esci Traiane?

O, cât de bine îmi pare că te mai reved! Nu mai esci mănios pre mine?

— Nu! răspuse medicul, cu mult esci mai nobil de cât ca se fiu mănios pre tine; ci eu te rog se mă erți, căci eu am fost pricina suferințelor tale de până aci. Altcum m'a pedepsit încajuns și pre mine Dumnețeu, căci când îmi era mai draga lumea, atunci îmi luă muerea, er ađi mi-am inmormântat unicul fiu ce mi-a rămas de ea, ca să mă mângăiu cu el pentru perderea ei.

— Eu te iert; o, ierte-ne Dumnețeu, pre amândoi, căci dor amicel am fost...

— Și șortea, îi tăie vorba, medicul lacrimând, ni-a pus la o grea probă pretenia noastră.

— La grea... la grea, răspuse bolnavul, dar am trecut preste ea și laudă Tatălui, nici unul n'am cădut. Eu era se pic, ci ingerul meu cel păzitor nu m'a lăsat. Dōmne mulțamescu-ți!

— Nu-mi lași nici o greutate Romule, pentru că ți-am fost pricinitorul sortii la care ai ajuns.

Nu; nu-ți las, căci tu ții faci dătorința ce o ai avut cătra dragostea și inima ta, și de ni-ar fi schimbat șortea locurile, pōte că tu o pății mai reu ca mine. Ce s'a întâmplat cu noi a fost un joc fatal al sortii.

Să uităm trecutul, și să fim iarăși amicel până la morte, duse bolnavul bun la suflet cum era.

Medicul care s'a uitat că bolnavul a cerut apă, bea el mai

întăiu, și numai când acela ceru a doua cră, la cererea lui îi dete se bee restul ce de el a rămas in pocal.

O, cât de bine îmi pică! scii ea odinioră când pre tote ne împărțiam, când atât de mult ne iubeam, duse el după ce goli paharul.

Calugărul care nu pricepea nimic din cele ce vorbea, bolnavul și medicul se uită la ei fără să le ducă vre un cuvânt.

Fie-ți de bine și spre sanătate îi duse medicul.

— Mulțamesc prietine dragă, mulțamesc. Câte ore sunt? întreba el.

— 11 și jumătate răspuse medicul.

Acum n'am multe, incepu bolnavul într'un ton de mai debil, îmi pare bine că esci lângă mine, chiamă și pre părintele de colea mai aproape ca să ve spun ceva: (bolnavul incepu nemțesce) in scribul mesei mele am 100000 franc in aur, din acesta sumă jumătate o las claustrului, ca să aibă im multe mijloce pentru îngrijirea bolnavilor celor calici, o parte din cealaltă jumătate vi-o las voue să ve împărțiți pre ea er cea laltă o las comunei mele natale ca din ea să edifice o biserică corespunzătoare și o școlă. In biserică ce o vor edifica in tot anul in acesta duiă să se servescă o sfântă missă pentru repausul s ietului meu și al Elvirei.

Când duse „Elvirei” il apuca er tusa și fiind că nu ma putu scuipi vre un clăbuc de sânge, ca lumina care se stânge fără să mai ducă alt cuvânt, când ceasornicul din coridonu claustrului bătu miedul nopții, inchisă ochii și muri.

A treia di Pa inmormântat. Cântările evlavioase a le Calugărilor se amestecau cu sunetele jelnice a le clopotelor și cu rugăciunile preotului care il petrecea la gropă.

Medicul Stăjerel mergea din napoia cosciugului și plângea cu așa amar ca și când i'a murit muierea și pruncul...

Chiug 1901.

Antoni Popp.

Universitățile moderne.

— Cuvânt, ținut in Viena la 22 April 1901 in Adunarea festivă a Reuniunii universitare din Salisburgia de: Pater V. Kolb. —

Pre Reveriti Domni și Domne!

După ce, de curud — din espunerea, clară și profundă a Cons. de curte, Ottone Wilman, am înțeles, posibilitatea și csecutarea fondării unei Universități catolice, mi țin de a mea dătorință, se aieptez încă, la necesitatea și motivele imperioase, de carî trebuie se ne inspirăm toți catolicii, in specie noi Cătolicii Austriei, pentru a stării întemeierea unei Universități catolice, și încă și așa de curund, pre cât de posibil, fiind că se trăcează de o afacere, când fiecare di aduce o perdere mare, când fiecare di aduce un desastru.

Istoria lunei și esistența sau fericirea poporelor nu se conduce sau dizege deja prin puteri elementari, *fisice*; ci prin *principiale Spiritului*, pin directivele inimei; și este dat din vechime și din natura omenimeii, că Principiele și normele pentru masele cele mari, voluntar, au involuntar, se emane de la aceia, carî poșed o influință precumpănitoare și cultivată asupra masselor comune in omenime. Conștiința noastră și circumstanțele prezentului, au adus cu sine, ca un om care are, se-și împărtășescă, principiile sale, cugetările sale, omenimeii, in o specie ore care, trebuie se pășescă, precum adecă se recere, *trepte'e univrsitare*.

Și aici avem apoi noi, pre *Jureprudent*, pre *Medic*, pre *Profesor*. Acestea trei categorii sunt ca și in născute, carî prin ordinea publică să se manifeste de sine ca *conducători inși* sau ingerați a celeilalte părți din omenime; și puțină parte din omenime este, care să se subtragă cu totul de la *acesta influință*. Cum va fi așa dară direcțiunea Jureprudentului, a Medicului și a Profesorului, in miile lor referințe cu viața publică, est mod trebuie preste lung sau scurt timp, să se incege viața publică. *De aceea este fasonul Universității. fasonul societății omenesci!*

Acum, când aruncăm o privire asupra Universităților noastre, se arată acestea, ținând totuși onore escepțiunile ono-

rabile și gloriose, și *se trădau*, după prelegerile lor, pentru a le cunōșce in dezvoltarea lor factică ca *Inștițuțiuni ridicate de Stat* și de *Stat plătite* 1. *In luptă contra demnităței omenesci* 2. *In combaterea orî cărei Virtute și Moral.* 3. *Pentru demolarca orî cărui mur sau gard de suferință* (Miseria esistenții d Lermortoff et Cpnie) 4. *Pentru negarea Divinității.* 5. *Pentru nimicirea basei al orî cărui Drept și a orî cărui Ecuietăți* 6. *Pentru habilonisarea principiălor fundamentale ale primele adeveruri ratiionale.*

Cred, a nu fi dis nici un cuvint, pentru care se nu n pot rectifica!... Eu repet — eu dic, că Universitățile sunt alor factic fasson, in consecuența (funesta?) dezvoltare a un așa duse „*Inștițuțiune libere*” după impresiunea și rezultat activității lor 1. Inștițuțiuni — comandate și plătite de Stat pentru combaterea (ruina) *demnității omenesci*: încă odată di totă onōrea, Escepțiunilor gloriose!...

La Universitățile noastre in mare și in „*total*” pentru esp carea *sciință naturale a Darwinismului*, ca base ale acest declarațiun și explicări, s'a plămădit un Darwinism, care n are nimic comun cu primele explicări ale doctrinei darwinic fiind că Darwin, a admis totuși pre D-đeu ca *causa prima* teoriei de propăgățiune și generațiune (de dezvoltare prot plasmica): Pre când acesta sectă — darwinismul explică lum și Entele (tō esse) ca create de sine însuși (prin sine) sei vede dară, că acesta tesă sau text, e o sapiența determinată (hot rită) și vedî Dōmne! hotărit se ține de *domeniul Sciinței*, și a declăra lumea ca factor de la sine însuși!... Și este *o nesciintifică*, a explica lumea ca emanățiune de la vre-o fiin estramundană.

O esință acum, care nu are nimic cu D-đeu, duce la pu teorie de dezvoltare, a derivățiunei omului de la animale, ca om, in consciința prototipului divin al sufletului meu, și dreptul, in numele tuturor miliōnelor, carî sunt pătrunși ca

mine de asemănarea omului cu D-deu - a protesta ex contra! Căci Universitățile, care după numărul cel mare al doctrinelor lor, represintă pre om, ca pre un product natural al legilor fizice de reproducțiune și îl scoboră la treptele animalului, sunt după colorea doctrinelor lor, *Instituțiunii* care desonorază omenimea, cum mai tare nu se poate desonora. Când noi, contra estor fel de Universități, contra estor fel de Instituțiuni, *luăm defensivă*: — Atunci salvăm onoarea *Umanității*. De unde primul *Appel*: „*Pășii toți, unul ca unul pentru Universitate catolică*,” este un *Appel* pentru respectul vostru însuși pentru respectul omenimei, pentru respectul genului omenesc! (Aprobări!)

Chiar așa dic II (a doua) aceeași doctrină a Universităților noastre sapă grăpa la orî ce Virtute, la orî ce Moral.

D-voastră, v-e veți uimi — ma veți crede, că am trecut marginile și am exagerat, când aseređiu, că Statul denumesc și comandă profesori, pre care îi plătesce — și că acești profesori fac imposibilă Virtutea și Moralul; veți crede că este o exagerare și ne adevăr.

La Universitățile noastre, in cele mai multe prelecțiuni, se mîntesc pur și simplu voința liberă a omului sau cum dic teologii: „*Liberul arbitriu*” (După Buddhism, Schopenhauer, Lermontoff) și nici că se află vre un Magistru din cialaltî care se admită liberul arbitriu (Eseptio mula) atunci apoi, ar nega Darwinismul in forma, cum el e învățat, ar nega atunci că omul e un animal! Și „per premisas,” dacă se dă Voință liberă, atunci se dă *Spirit* și *Suflet*; atunci se dă *Om*, după chipul lui D-deu; atunci (ergo) se dă un D-deu! Fiind inse că după știință un D-deu nu se pote da, de ore ce omul sa plămîit din materia — primo drotoplasmă — și el nu e nimic de cât un conglomerat din o compusețiune forte fină de autoni, prin urmare omul pus in a sa activitate orî inerție nedeclinabilor și ne schimbatorilor legi ale fizicii și naturii.

Ca machina de abor, ca petra, ce se rostogolesce de pre munte, ca bestia, carea sfășie pre om, care tôte operază după legile nedeclinabile, care nu feresc pre individul sau elementul, ce le stă in cale, *intocmai și omul*, dacă el nu e *nimic alta*, de cât o verigă finală, (conclusio) ale unei catene de ființe, din atarî *descendințe desvoltate fără suflet*. Ei nu admit in om o libertate; fără libertate nici o voință nici un Moral. Sau, dora bestia din pădure poșede Moralitate? Atunci puteți se mergeți și se duceți civilizațiunea la Africa, se predicați cailor moralitate, să-i învețați respect față de omeni, să-i învețați se nu spîntece pre Europeni. Pentru ce nu? Puteți să-i învețați virtute, — ei sunt frații noștri!

Noi scim, că confeiți școalelor noastre inalte, care răpesc omului demnitatea omenescă, au gură plină de moralitatea animalelor — acei omeni, care fac orî ce moral imposibil omului. In numele nu numai a fie-cărui moral, ci in posibilitatea unui moral, in numele întregii Umanități, care pre cât densa a sustat și sustă a divinizat și apoteosat Virtutea, (Etnicii trecutului etc) Ne ridicăm vocea: *Noi avem lipsă de alte Universități care se nu ruineze Virtutea* (Aprobări și aplause.)

Universitățile noastre sunt (III) Instituțiuni ridicate și plătite de Stat, care intocmirea lor modernă, rump frăul suferinței sau fatalități misere. Este acesta, Corolariul din chiar cele espuse. Recugetați-v-e D-voastră, acum o umanitate, de mine anunțată, care nu mai poșede nici un frên la suferințele sale. Tôte instinctele, ce sunt in tine, sunt legi de ale naturii! Tu nu mai estî responsabil unei pedepse și nu mai ai, a te supune unei responsabilități autoritative. Acesta este numai consecuent, — o consecință carea omul până acum încă nu i s'a supus.

Și dacă nu este nici o Libertate, Virtute și Moral, — atunci nu este nici *viș* s. crimă — transgressio legis. Și dacă se află in lume vișoi sau criminali — acestia sunt numai abnormalități naturale (juxta fas naturæ): și face de atarî omeni nu potam aplica nici o pedepsa; — de sine vine pre tapet îndurarea și compătimirea, carea se pote privi de pedeapsă, fiind că-i compătimim. Când unul pre altul se omora, se lacerăza, — un om abnormal! Are perturbățiuni fenologice normale. — Ce pote omul pentru perturbățiunile sale cerebrale, ne strigă Anarchismul, un strigăt, pre care noi l'am uđit, din gura unui delicuent condamnat la morte.

Și intru adevăr! Dacă au acești Domni, drept, atunci trebuie deschisă tôte închisorile, — căci un atare lucru este barbaria, este cruđime. Pentru ce să se spânzure un furios Criminal,

pentru ce să se condemne la ajun și închisore? Nu e el destul pedepsit căci e furios sau furibond? Că te-a lovit, te-a bătut, e chiar ne norocul t-eu. Să-i fi ferit din cale! Pre nici un cal, nu-l pedepsece omul, fiind că lovesce, nici nu e închis, spânzurat. In tocmăi trebuie se aibă acesta valoare și pentru omeni! *Un Om, care omora, fură, aprinde, numai cerea abnormal!* Feresce-te se nu vii in atingere cu el, altă scăpare nu este. (Aprobări sgomotose).

Universitățile noastre — ca Instituțiuni de stat ridice te și de stat plătite apar (IV) ca Instituțiuni pentru negarea lui D-deu in cer. Acesta e impresonabil și fioros! Noi ca creștini ad: catolici, și omenimea in majoritatea s'a considerabile — omenimea tuturor timpurilor s'a infiorat de acesta crimă. Grecii vechi pre un atare Aleist l țineau deum de morte; ei erau convinși că un om, care nega divinitatea, este un individ periculos pentru alții, și omenimea, care negă pre D-deu nu pote se esiste și prosperese. Noi ca creștini, se intelege, catolici, credem in D-deu, care a creat ceriul și pămîntul, care ne ține in mâna sa, și tremurăm la cugetul a nu presta acestui D-deu onoarea cuvenită. (Iatria): Ce simțeminte trebuie se ciocotescă inimile noastre, când noi, pre atatea și atatea catedre a Universităților noastre, de noi plătite, — vedem atata omeni, care di de di si întocmesc tesa, și întreaga operațiune, pentru a estirpa din sufletul tinerimei, orî ce idee de D-deu, și pentru a-i acuera acelei junimi o desprețuire acelor sante și deriderea orî cărei Provedințe. —

Acest păcat unic, unic acest păcat, strigă respătime la cer contra Austriei (aprobări): Cuvîntul trebuie odată pentru totdeauna rostit: Acesta e un păcat de stat, patrat sub asistința statului. Acesta nu pote se ne aduca noue, de cât maledicțiune sau *blăstăm!* De aceea pentru amorul cătră D-deu din cer voim noi se intenciam un op, să-l susținem cu banii noștri, voim se clădim o operă, — o *Univeritate catolică*, in care fiecare profesore, dupa ce va înveța sapiența pre discipulii sei, se esclame cu marele filosof Keppler: „*Eu ved lucrurile mancei tale și le admir și ador!*” (Aprobări și aplause):

Consecuent, apar Universitățile noastre (V): ca Instituțiuni de stat plătite și ridicate pentru inmortentarea Dreptului sau mai bine a Ecuității. — Dacă nu este nici un D-deu, — nu este atunci o funcțiune mai inaltă pentru vre-o lege. Nu e mai mult nici o lege inviolabilă, totă legea se basază numai pre voia omului și pre majoritate, și in asta privință are drept Cicerone, care dicte, că se pote da un stat de turî și talharî — civitas latronum — se voteze că minciuna e un lucru nobil: dreptatea daună și rușine: că furtul e lucrul cel mai glorios al omenimei etc. etc. Dacă nu este nici un D-deu ca norma cea mai superiōră a fie-cărei ecuietăți — atunci tōtă Dreptatea se basază pre convotarea omenimei. Atunci fie care are drept, care poșede majoritatea, și atunci are drept Anarchismul, indata ce va potea ajunge la majoritate, căci dora întreaga lege are de basă majoritatea omenimei. Să ruinează, drept aceea statul, care permite și lasă, la Universitățile sale, a se nega divinitatea, *fundamentul*, pre care el stă. De aceea este acesta un *Appel*, a stării pentru drept și dreptate — pentru temeiul patriei, care strigă: „*Să formăm Univeritate catolică!*” In ultra sunt Universitățile noastre ca instituțiuni de stat ridicate și plătite, pentru nimicirea principelor orî cărei noțiunî adevărate. (VI).

Să aruncăm o privire, la punctul de purcedere a filosofiei noastre moderne, la Kant, Aristotele dicte: „Pentru a cunoșce ceva și a demustra, am trebuit se cunoșce mai nainte, un Adevăr de sine înțeles. Am lipsă de o lumină pentru a căuta ca ea ceva in întunerec. Acesta lumină, in imperiul dreptății, sunt primele principii fundamentale — pre ambuli — ai logiceii, care se *manifestă și represintă Spiritului omenesc, prin ele însă-și ca adevărate și secure*. (vera et certa): Pre acestea legi ale cugetărei edificând, pot prin analogie conchide la alte adevăruri.

In opusețiune cu acesta învață Kant: „E ne filosofie a adrite ceva nesciut (nedeterminat, „*terminatismul*):” prin urmare nefilosofie a basa legile cugetărei *pre Necunoscutul*. — El se întrebă: Admirabil, eu tot mereu trebuie se calculez, că $2 \times 2 = 4$. Și eu nu sciu pentru ce? — Eu sum eu. — Eu nu sciu, sum eu eu? El caută dovedî că, *eu sum eu?* Și se vedeti, *ne aflând dovedî* a formulat prin acesta o *duplă filosofie*. Nu e *scientific* că *eu sum eu*, ne fiind dovedî; dar' fiind că eu trăsesc, sum profesor, trebuie se mance, e *practic*. Și est mod a scris el o filosofie de două specii: „*Filosofia teoretică*” și „*filosofia practică*”

sau „logica pură” și „logica aplicată.” Basat pe logica pură nu știe el nimic că ore el este el, că ore el e Kant? În viața practică însă a știut el și a cunoscut, așa crede el, că cine e acela, ad: cine e Kant?!... Acesta a fost simplu. Apoi Școlarii săi (școala sa) care dice: „Eu sum eu”, acesta nu e demonstrat; dora (pote) sum eu numai un vis. Aci se născu Idealismul de primul grad. Apoi al doilea grad de Idealism: „Eu visez numai, că eu sum un vis; și al treilea grad: Este ingeneral numai un vis, că eu am visat un vis. Așa stă astăzi cu filosofia. Acesta filosofie este o caracteristică, al timpului nostru, e decadută la nebunie. Când cetim cartea lui Hartmann: „die Philosophie des Unbewussten” — „filosofia Incognoscenței,” trebuie noi înșine se ne rușinăm de Venitor, fiind că suntem astăzi contimporanți cu o asemenea filosofie. (Aprobări.) Noi prevenim, ma repunem pre acesti omenii și pășim pentru rațiunea sănătosă, când rec-lămăm existența unei Universității catolice.

Încă puține vorbe. Acestea Universități pre cari eu leam desemnat în liniamintele principale, sunt tot odată în adevăratul înțeles și Instituțiuni forțate ori de silă în secul libertății. Eu sum silit în secul libertății, pentru a-mi căștiga cualificațiunea, la libera Școala, a asculta Collegiale mele, la acela sau la acesta profesor. Se poate întâmpla, că după ce există atâtea Instituțiuni spirituale — profesori — acel preot, care are sa se cualifice pentru profesură, — se poate întâmpla, ca el se devină discipulul unor profesori atheiști; de la cari și de și se audă eu urechile sale batjocorirea Divinității. El trebuie să asculte acolo, alt cum nu poate depune esamenul de stat. Totala noastră inteligență trebuie să precurga acei localități de cultură. — Părinții catoliciți adă creștini, cari și cresc pruncii lor cu mult sprigină, în cari ei ved talente, cari odată pentru, patria, pentru biserică, familia și pentru binele omenimei vor aduce ceva folos, — acei părinți trebuie să și lese pruncii a perecurge toate acelea, și a sta sub toate acelea influențe, unde și sub cari să predică și învață, că nu e nici un D-deu; că tu ești un animal; că tu nu ai nici o voință liberă, că nu ești nici un grad al suferinței; și că nu se află nici o basă pentru eterna ecuietate sau dreptate. —

Acesta e cea mai mare scădere a Universităților noastre!..

Priviți pre un atare om tiner: El ese din Gimnasiu, încă nu e deplin matur, în cât se știe aprenția cum se cade toate acestea subtilități; majoritatea alunecă în îndoieli și ce e mai mult în o atare epocă a juventuței și în o atare mare cetate! Ce mai rămâne? „Rari nantes in gurgite vasto!?”

Unei atari tinerimii, cari în 4 ani percurge toate pericolele Spiritului și a corpului, unui atare om tiner trebuie să se dea ca medie viața singuraticului om, ca judecător Dreptatea și Adevărul, ca profesor sorțea tinerimii...

Reverendisimul D. canonic a dis, că i-a venit în cuget se vorbescă pentru Universitatea salisburgiană, căci și-a adus aminte la lipsa biserică în Viena. Când au sunat aceste vorbe, mi-am adus în minte, că ce ne vor folosi noue biserică, când nimenea nu mai intră în ele? Citez a dice, că fondarea sau edificarea unei Universități catolice, este mai urgentă ca edificarea de biserică. Daține noue iarăși o cuantitate solidă și sănătosă de mireni catolici, cari sunt inspirați și pătrunși de credință, cari se pășescă în public ca amplexați, ca profesori, ca medici în întreaga Monarchia; redaține noue asemenea personalități renumite, spre care massa poporațiunii se caute admirățiune și încredere și — ei, acestia, vor conlucra, vor influența mai mult ca Missionarii! Poporul se va întări și se va renasce o Austria plină de credință. De aceea, va fi fiecare denar, cel veți dedica unei atare opere, fiecare dar, un olocaust, ce-l depuneți la picioarele lui Christos cel restignit! Va fi un tribut, să-l dați Virtuții și Moralului, pentru protegierea Virtuții și a Moralului în întreaga omenime; va fi un sacrificiu, adus acum pre voi pe altariul Adevărului și al dreptății; va fi o jertfă, ce o aduceți bisericii noastre și minții omenescii! Nu cred să dic mai multe pentru a ve face să zelați, pentru o atare operă să faceți propaganda, a pași și a nu ve odichni, cât trăiți, până veți vedea o dinioră o Universitate catolică, anunțând și restind poporilor Dreptatea, și cu acesta Dreptate, Speranța în un mai bun venitor! Acesta se-o direagă D-deu! (Aplause prelungite).

După, „K. Kirchenzeitung.”

S. P. Simonu.

Focul iubirei.

De mult, când eu eram copil,
Și iarna scribuream de frig
Venea măicuța necet, tiptil,
Ea me-ncelea, eu me încălzeam.

Dar adă deși sum sănătos,
Receala, dacă ni a cuprins,
In dar me bag sub folul gros,
Mi-e frig, mi-e frig, de mai îngheț.

Pe prunc, iubesc-l maica sa,
Și-l încăldește l'al ei sin:
Barbat fiind: iubita sa,
I-a prinde foc nestins în sin.

C'asa i-e omului ursit,
De la început, pân' la sfârșit,
Mereu, se fie tot iubit,
De-a dragostei foc încălzit.

Nițu.

Femeia și sportul.

O revistă vestită francesă. („Revue des Revues”) în unu din numerii anului trecut a fost pus mai multe întrebări adresate damelor distinse, învețaților, poezilor, etc. etc.

Intre altele au fost puse și următoarele:

a) Inceată femeia a mai fi „femeie” dacă se dedică acelor deprinderi fizice, cari sunt cuprinse în națiunea: Sport: —
b) Sunt aceste deprinderi o recreare sănătosă pentru femeia modernă, sau sunt a-se considera ca o patimă stricăcioasă pentru viitoriul femeii?

La aceste întrebări au încurs o mulțime de răspunsuri, dintre cari aflu cu cale a comunica cetitorilor „Rev. Il.” următoarele

Regina Românei Carmen Sylva scrie:

„Eu aflu de corespunzătoare pentru femeie toate sporturile timpului de față, dacă femeia rămâne plăcută și atrăgătoare ca Sacuntala; dacă ajutoră pre cei ne norociți ca sânta Genoveva; dacă-i place musica ca santei Cecilia; dacă nutresce atâtea copii ca Bianca de Castilia; dacă torce ca Regina Berta, țese ca Penelope și brodează ca princesele României de odinioră; dacă pietează cărți evlaviose ca Anna de Bretagne, grijesce de cei răniți ca Florence Nightingale; scrie poezii ca Margareta de Marerra și împărătesa Elisabeta de Austria.

Ce se ține de curajul femeii, aflu de superfluu a aminti

pre *Ioanna d'Arc* și fica regelui *Decebal*, carea făcându-și zăvor din brațul propriu a scutit ultimul loc de refugiu al tatălui ei; alu de superfluu a mă provoca la *martire* și la *mame*. Curajul femeilor este de mult eclatant argumentat, și nu are trebuința de *Sport* ca să arete lumii curajul seu.

Dacă îmi inspiră *Sportul* ceva îngrijire: este numai pentru aceea, căci mă tem că amazona modernă o să omora pre bărbatul „chevaleres que!”

* * *

Baronessa *Beĭta Suttuer* vestita scriitoare germană dice:

„Femeea care se dedică *Sportului*, fără îndoială, nu mai e femeea carea stă departe de acela. Nu trebuie însă să schimbăm un *Typ* cu speciele. Tote se dezvoltă. Tote se schimbă: Voi, frațiori contimpuranți grijii ca să se desfășure Idealul dorit de voi. Și să nu credeți, că acel *typ* de femei preferit de voi fie din convingere fie din obicei, reprezintă „femeia” și că fiecare femeea, carea vrea să introducă în viața sa o caracteristică nouă, trebuie să și-o acomodeze așa ca să rămână totdeauna „femeea visurilor vostre” — Mai bine schimbați-vă visul, domniț mei!

Sportul e sănătatea. Prin urmare el e un element al fericirii atât pentru individ cât și pentru rasă.

A călări, a în nota, a bicicla a face gimnastică; tote aceste se formează o parte esențială în educațiunea licelor noastre. Una însă aș dori a vedea scos din codrul *sportului* și anume: vânătoarea; căci dacă iubesc tot aceea, ce întărește mușchii: urăsc aceea, ce împetresce inima.

* * *

Princesa de *Uzes* dice:

„Sigur; tote sporturile sunt igienice, intru cât se eșerează pentru a ne osteni bine. Eu încă sum de părere ca acesta nu e o simplă modă, un chic; ci e o urmare a vieții nouă de ați.

Tote se schimbă. Timpurile damelor — de *chaise-langue* au trecut; acele nu erau femei ci obiecte de etagere; bibelote.

Nu vorbește aici despre cocette, pre cari le disprețuese. Eu sum feministă, dar după cum cred, în sensul bun al cuvântului, căci pentru mine femeea e femeie, păzitoare vătrei familiare. Cu cât mai mult ridicăți femeea, cu atât mai sus ridicăți familia voastră.

Chiar pentru aceea, nu alu nimic în împrejurarea că o mamă, soție, soră, fetița eșerează acele sporturi căror se dedică secul, fiul, fratele sau tatăl seu.

Și apoi o femeie curățiosă ar putea ore să aibă: fiu fricos?

* * *

Marcel Perrost vestitul romancier scrie:

„În general sum de părerea că cu timpul femeile implini tôte acele lucruri cu cari se ocupă ați bărbații. Științi și arte, deprinderi gimnastice trupesci și sufletesci; și tare cred că lumea se va obicinui cu acesta ca cu orî care evoluție necesară.

* * *

Madame Clemence Royer renumita scriitoare, veduva lui *Alfred Dandet* dice:

„*Sportul* pentru dame este numai de recomandat. Femeea câștigă în putere, câștigă în sănătate ba chiar și în grație. Trebuie să dispară odată odaliscele moleșite cari își petrec zilele lungile pre canapă visând romane sau grijind de *Vapeurele* lor; căci așa și mama pre acele vremuri rosa-nouă. Și pentru femeie are aceeaș valoare irestunabilul adevăr: „*Mens sana in corpore sano*” — dacă voim a susține rosa nu numai cantitativ ci și qualitativ.

* * *

Și ore dicala românului: „Voesci și vei fi” nu se poate referi aici cu un înțeles filosofic profum și irestunabil...? Vedere mă.

I. Nițu Pop.

Intrebare.

*De atâtea ori m'ai dis că-s rău,
Că nu sunt ca alți omeni,
Că nu pot sta o clipă'n loc,
Nu știu cui se me-asameni.*

*Eu nu diceam nimic atunci.
Stringeam cu drag în brață
Iubita-mă — zină din povestii
Intreaga mea viață.*

*Aș vrea să știu ce dicți acum
— Răspunde-mi de se poate —
E bin' să fiu departe bun
Său rău să fiu și-apropo?*

Porumbel.

O pagină din istoricul Reuniunii noastre de cântări.

Sub impresia momentului, cuprins de o adevărată bucurie, mă uit în jur și ved adunați de o parte pe toți iubii mei compioneri ai doinei strămoșesci, de alta o frumoasă și aleasă cunună de dame și d-șore, ocolită de toți iubitorii de cultură și înaintare ai comunei noastre *Recița-montană*, pentru-ca se vadă să se încredințeze și se prinda inimă de lucruri bune și frumoase, noui și ne mai petrecute aici.

Mă uit în jur și simțese mândrie în inima mea!

Și cum nu m'aș mândri, nu pentru modestul început de ați, ci pentru deosebita și potențata însuflețire ce o arătași, în număr atât de frumos, față de cea dintăiu serată musicală literară, inaugurată în sera acesta cu binevoitorul concurs al iubitelui nostru membru onorar, părintele *Munteanu*.

Și în adevăr, când ved încăldite aspirațiunile și nisuițele nobile, căror ne-am dedicat, de dragostea și însuflețirea ce se resfrânge ca o rază de bun auguriu din atâtea fețe vesele, inima mea palpită de bucurie, er sufletul meu, emoționat, se ridică

în acest moment afară de cercul vieții pământesci spre sfere cu totul ideale.

Ideal e scopul întrunirii noastre de ați, și nobile sunt inimile, cari au alergat intru aflarea lui.

Ce sunt seratele și care este folosul real al lor, vi-s'a dat prilegiul se auziți din gura *Slinției Sale*, a părintelui *Munteanu*, care cu atăta maiestrie ne-a știut delecta, captiva și înflăcăra pentru marele nostru ideal național, — er mie imi rămâne bucuria de a Vă împropșeta în memorie o pagină trăită și petrecută de noi membrii, ecetei reuniuni, carea, deși nu-i nouă, presentă totuși momente de însuflețire pentru viața noastră viitoare, pentru progresul și dezvoltarea doinei noastre naționale.

Mă opresc la cuvântul „doină”, acel isvor nesecat ce adapă și alină atât în bine, cât și în rău sufletul și inima Românului.

S'a dis, poate din convingere, că ar fi mai bine se facem numai economie, și se ne apucăm esclusiv, nu ca până aci, de maiestrie, industrie și comerț, er doina, după marele poet

Coșbuc, „Domna sufletului nostru“, și după oftarea într'un viitor strălucit pentru neamul nostru, a iubitului amic Munteanu, „Mama inimei Românului“, s'o aruncăm în brațele întunerecului, ca pe Cenușoara din poveste.

Mă înfiorez, ca de păcatul de moarte, îndrăsnind a privi în doina noastră națională pe mama vitregă, care într'una se învinovățește și mereu se acuză pentru anume greșeli neexistente; mi-se frânge inima, admitând că e păcat să cânti tu, Române, în doina în care te-ai născut și care-ți susține rebegita viață; sufletul meu se înăbușește la cugetul, ca tu, Române, se te lași de doină și apucându-te de economie, când ești la plug, mut se stai la cornele lui și se plângi, că doina din tine plânge, pentru lipsa darului de a pune cu gura amarul și durerea ce-ți pasee sufletul.

Sunt, par'că, în lunca verde și privesc, cum în lanul bogat de grâu, roiri de Români și Românce muncesc la rînda secerișului și în bucuria, că Dumnezeu li-a dat din plin mana dorită, încep într'un cor, de răsuna codrii din apropiere și se 'ntrec doinind cu doina divină a păsărilor din viul verde al copacilor. —

Stând așa în pioasă admirare, mi-se urcă inima'n gât și nu pot striga de fericit: doină, tu ești geniul și viața neamului românesc!

Liniștit, încetul cu încetul în inima mea, de puterea acestui concert admirabil, privesc la Voi, cei cari și noapte cu viața 'n mână intrați în afundimile pământului și ești cu față și ochi arși, — Voi cești cu viața suspendată și cu inima palpitând de groza nefericirilor fraților vostri. Voi, se n'aveți o elipă măcar bucuria a simți, că trăiți legați prin sânge de plugarul din mănosa luncă, cu care dând mâna se Vă desfătați și Voi cu cântecul:

Știi în lunca înverdită
Cresce-o iarbă înflorită —
Ce se 'ngână e'un isvor;
Vino 'n iarbă, mândruliță,
Eu să-ți cânt doină, doiniță,
Tu se-mi cânti de dulce dor.

(Alexandri.)

Și ca omul mulțămît pe deplin de toate ale sale, ca sufletul imbibat de pacea mângăioasă a liniștei sfinte, chiar și umbra unei temeri mi-a dispărut din inimă și în mijlocul Vostru, iubiți cântăreți, cuprins de însuflețire Vă strig:

Lăsați pieptul se răsune,
Inimile să s'adune,
Cari în inimă sunteți frați,
Stringeți-vă și cântați!

Cântați, doiniți și atunci cu voi la olaltă vom doini cu toții, căci:

În doină este fericirea,
În doină pacea și iubirea
Din leagăn până la normânt.
Și dacă doina noastră dulce,
Din sinul nost în ceriu s'ar duce,
N'am fi români p'acest pământ.

Ea cere se gonim amarul.
În piept să-i punem toți altarul,
Căru-i cucernic să i slugim,
Ș'atunci de noi despărțită,
În focul inimii nutrită,
Va face 'n veci se biruim!
Căci nui dușman în lume, tare,
S' spargă muntele cel mare,
În care ne-a urca pe noi
Și cât vom fi Români pe lume
Ș'am adora iubitul-i nume:
Vom fi de-apurarea eroi!

(Alex. Munteanu al lui Vasile.)

În urma atâtor adevăruri sfinte, trebuie odată să înțelegem, că n'are Românul rost de traiu fără de doina lui. Viața, cum dice cântecul bătrânesc, i-ar fi fără de ea o mare de venin.

Noi însă, avem dublă îndatorire se preschimbăm marea acesta de venin într'o mare de miere, prin farmecul duios și dulce al doinei naționale, imbarbătați de cuvintele:

Să-ți lași, Române, sapa și carul,
Și'n loc de cosă ia lira 'n mână.

Și avem acesta îndatorire de-o parte ca Români adevărați, de alta ca membrii unei reuniuni, care cântă fără încetare, fără rîgaz și fără teamă:

Fluere la lucru 'n pace
Di și noapte-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupți de trudă l'am tocit.
Haid' se dăm și horii zor!
Toți în cor!

În acest „Motto“ se arată în chip destul de la înțeles ce suntem noi în comuna acesta și după munca care am depus, ni-se dice și cu tot dreptul, că avem lipsă de puțină odihnă și distracție sufletească, cuprinse în vorbele: Haid' se dăm și horii zor! Toți în cor!

Și acesti „toți“ nu suntem numai noi, cei-ce constituim reuniunea de cântări, ci sub acesti „toți“ este de-a se înțelege totalitatea Românilor recitenți, iubitori de cântare și doritori de cultură.

Iubitul părinte Munteanu, ne-a înțeles — așa cred — pe toți de acord, mai ales că suntem Români, de aceeași sorte și aspirațiuni, de a lucra din răspuțeri pentru doina națională, în serviciul căreia ca o sentinelă este pusă acesta reuniune.

Toți ar trebui se îmbrățișăm și se desvoltăm o activitate solidară, pentru-ca se menținem cu toate puterile acesta reuniune și se facem, ca dela pedestalul la care s'a ridicat, prin deosebitul zel al membrilor activi, să se avante la unul și mai înalt și mai frumos și mai impunător, față cu împrejurările, în cari trăim și față cu desvoltarea și avântul celorlalte reuniuni străine din loc.

Când vom ajunge, și aici e ceasul, ca se ne pătrundem toți în cor de misiunea tuturor, fii născuți, crescuți și legănați în doina codrului românesc, atunci ne putem mândri, și mândria noastră va fi întemeiată, căci am lăsat la o parte micile considerații personale și am ridicat după puterile noastre întemeiate și înmulțite nimbul reuniunii și prin ea triumful doinei noastre naționale.

După-ce am premers cu acestea, dați-mi voe a Vă întreținea cu pagina promisă din istoricul Reuniunii noastre, în scopul de a contribui la însuflețirea D-Voastră pentru această reuniune.

Și la acest loc mi aduc aminte de frumoasa poezie a regelui poietilor români, Vas. Alexandri, care în „Peneș Curcanul“ dice:

Plecat-am nouă din Vaslui
Și cu sergentul dece
Și nu era, zău, nimăru
În pept inima rece.

Așa plecaseră, prinși de-un dor și un gând bătrâni noștri și antecesorii d-voastră, iubiți coriști, în anul 1881, când au grăbit se răspundă invitării reuniunii surorii din Oravița, cu privilegiul sfințirii flamurei ei.

Mărturiile vii ale însuflețirii bătrânesce sunt și astăzi dintre d-voastră în viață, cari ați trăit tot entuziasmul unor vremi înălțătoare, asemănându-vă cu vorba marelui poet din viața Coșbuc, care a dis în nunta „Zamfirei“:

Sunt grei bătrâni de pornit,
Dar' de-i pornesci sunt grei de-oprit,
Și s'au pornit bărboșii regi
Cu sfetnic învechiți în legi
Și patruzeci de zile 'ntregi
Au tot munit!

Și ați pornit asemenea lui Peneș Curcanul la oște, pentru sfințirea și infiriparea doinei în flamura reuniunii surorii din Oravița, și dac'ați pornit și ați ajuns acolo, asemenea celor din nunta Zamfirei, întimpinați ați fost cu frățească iubire, er

reîntorcând ați adus în suflet, pe lângă bunele amintiri nestrămutata hotărâre, de a lucra în direcția eternisării doinei noastre naționale într'un semn veștit, adică în flamura reuniunii noastre de cântări.

Și dacă bătrânii lucră, generației mai tinere, nouă, iubitorilor coriști, ni-se impune îndatorirea, de a realiza munca lor și înflăcărați, cum suntem, nutrim speranța întemeiată și se promitem solemn, de a și duce în deplinire acesta dorință generală.

Er' având acest nobil propus, ruptă din inima doina națională, s'o părăsim noi atunci, când ea este condiția noastră de viață?!

Suptă doina națională din pieptul mamei noastre, se nu simțim ore blăstămul de mamă, decă ne-am înstrăina de ea?!
Născuți și legănați cu:

Nani, nani copilaș,
Dragul mamei ingeraș,

se fugim de doina noastră, cu care ne-am trezit din fașă?!

Cui, ce am greșit noi, dacă în frățescă iubire și ocrotiți de brațul atotputintei, miel și mări, tineri și bătrâni, cântam bucuriile ori amarul acestei trudite vieți?!

Și în fine, dacă românescă e limba noastră, er' doina, prin care trăim, e comora sufletului nostru, cine ne pote impedece se nu doimim, se nu cântăm și se nu ne înălțăm sufletesce, după-ce trupul nostru a muncit din greu pentru traiul dîluic?!

Se strecoră dulce fior în inima noastră și indeosebi în a mea ați, când, laudă Domnului, ne vedem trecuți cu reuniunea noastră peste atâtea prestațiuni frumose, cari ne dau garanție, că de aci încolo munca noastră va fi încoronată de succes din ce în ce mai mare și vom ajunge se intrăm sub flamura reuniunii cu simbolul doinei, în lupta spirituală cu alte reuniuni asemenea, și vom face, ca între toate împrejurările, în butul tuturor necazurile interne și externe, atât confrățit, cât și străinii se țină samă și se aibă respect de ocrotirea și iubita noastră tovarășă a vieții: de doina națională.

Cu acestea, mulțămindu-ve, în numele presidiului reu-

nimei noastre, pentru bună voința și viul interes ce-l manifestați față de producțiunile corului nostru, și indeosebi pentru frumoasa participare de ați, când am inaugurat în programa n stră și în viața Românilor recitenți prima „Serată musicală-literară” încheiu, și ve log de inimă devisa Reuniunii noastre:

Fluere la lucru în pace,
Di și nopte-am tot muncit,
Ferul roș, oțelul rece
Rupti de truda l-am tocit,
Haide, se dăm și horii zor!
Toți în cor!
... *Să tot cântăm*
Și să ne bucurăm!

Îmi aduc aminte la acest loc, de încheiere, inimosul Român și savantul bărbat al nemişului nostru, de bătrânul dascăl Vas. Alex. Urechia, care tocmai în aceste zile, în alocuțiunea sa către tinerimea universitară, când își ia adio generațiile de tineri, cari l-au ascultat în cursul alor 44 ani, a dis: „Noi bătrânii v'am creat și v'am dat România; voi sunteți datorți s'o înălțați și s'o măriți!”

Noi, ești de acum, pe urmele marelui Român dîcem, că iată v'am dat ideea, v'am prezentat felul cum trebuie să se lucreze pentru validitatea ei și nu ne rămâne decă o dorință, ca această Reuniune, gata a se însufleți pentru tot ce e bun și frumos, se continue în această nouă direcție cu și mai mare însuflețire și spor, în viitorul nemijlocit și depărtat, pentru-ca în acest chip ideea să se faca trup și se vieze nu numai aici, la noi, ci și în alte părți locuite de Români, constituiți în asemenea reuniuni, pentru întărirea noastră în tot atâtea cetăți inexpugnabile ale cultuuei și literaturii scumpei noastre nații românesce.

Înainte! zorile s'arată, sorele ne dă lumină; — ești din afundimii, fraților montani, la lumina dătătoare de viață!

Înainte și Dumnezeu se proteagă pașii noștri!!

I. Velceanu.

Un medic biciclist.

— Plagiu după originalul E. R.

Cuaj în Ianuar 1899.

Iubite fiule!

Ecă-mă în quartirul meu nou. Am — ca începător — cincî chilii; pentru mine, una pentru „economa” mea. — Se mă credi, e de o mărime de respectat — i țeleg: economa. Nu mai e copilă; ei, dar e blondină, frumusică, se îmbracă cu gust și mai ales în alb; ferbe bine; pote prea bine; apoi, ei de, nu se teme de nime, nici măcar de mine; cu un cuvint e: pomă bună. — Ori se mă esprim modern? — Bine; e: bonne geure!

În sala de asceptare ați totul afară de pacienți.

Refectorul meu e plin de tot felul și soiul de vase: metal, sticlă, porcelan etc. și vis-avis: dama mea; a pardon: economa mea — în alb — lucru natural.

Dormitorul? — Elegant: — fără păreche. Pote prea elegant pentru — mine.

Și — apoi ce e mai interesant, tote, dar mă înțelege: tote pe credit. — Afară de economa, carea chiar din punct de vedere economic își cere lunariter plata — anticipando.

Ei frate; așa se face doctoria la noi în oraș mare.

Puțină combinație, tote merg. — În anul prim sum sigur n'o se mă moloteze decă cel mult: măcelariii, brutariii și brânzariii.

Pe viitor; ei bine; „cu timpul tote se vor face” — Dar

acum mă seusa; economa mă avisază că e așternut — — în-țeleg ca masa e pusă — decă de asta dată adio.

Salutări cordiale

Tonel.

Cuaj în Februar 1899.

Cređi că mă incomodeză cineva? — Ah, nici de căt; sunt cu mult mai cu minte decă se mă conturbe. — Un banquier și un oficier m'au cercetat odată — — la grog și vin.

Stând la ferestă un visitiu cade de pe capră; rămâne jos; — fuga la vale copile — mă mir că nu am sărit pe ferestă — — dar: eu fui primul — — il adusei în chilia mea și-i pusei bandagiul — rană ușoră — conta o trimisei se înțelege firmei în a cărei serviț sta. — El adică visitiul imi promise a mă recomanda: nevetei sale — minumat.

Stând la ferestă privind plin de mulțămită la trotoarul care mă aduse „în casă” primul pațient — vis-a-vis se deschide o ușă și oființa drăgălașă se ivesce ducând înaintea ei o bicicletă.

Un frate — după asemănare jurist, i urma cu bicicleta sa. — — Ambii se urecă, salută la catul prim în a căru balcon stetea mama lor și sbora p'aci în colo.

Económa mea mă conturba, voind se scérgă urmele de sânge ce lăsase visitiul rănit.

Intrebând'o că cine e dama cu bicicleta, imi răspunde cu mânie:

„Ce sciu eu“ — și dispăru ca o regină ofensată până dincolo.

Visitiul, soția lui și biciclista — nu-mi mai ies din minte frate.

Elajul vis-a-vis trebuie se coste mult — — ei, económa mea trebuie se sciricéscă ce și cum — — seusa că finese, dar nu am acum sânge rece ca se pot continua până mai târziu.

Ionel.

Cluj în Martie 1899.

Iubite frățioare!

De cređi ori ba: sum biciclist! — Ei bine, și pentru ce nu? când toate se pot întocni în modul cel mai comod. — Ai bicicleta — o plătesci în rate. — E drept că económa mea insistă mult se cumpăr un „tandem“ — dar nu sciam că de o camdată cine ar ocupa locul din derépt. Deci de o camdată biciclez singur și încă de regulă când se întunecă.

Vei fi curios cum am venit la idea asta, nu?

Hm, cei mai ușor de priceput ca asta! — Cine nu scie ađi bicicla la noi? Asta-i argumentul prim. — Pro secundo: când veđi ăi de ăi frumoșica vecină eșind cu bicicleta și sburând — îți vine noleus voleus voia a te lua după, ea și fie chiar și riscând câte o trântă bună a i-te presenta — ca colegă. — — —

Económa mea încă nu a sciricit nimic, așa se vede nici nu vrea se sciricéscă; trebuie deci se-mi mulțămesc eu deslășirea ce mi-o dă cartea de adrese, unde stă scris: Aurel Mușan proprietar de fabrică.

Deci privind eu de pe ferestă când pleca, mă lua o grijă și o frică, că ore nu-o se i-se întâmplă ceva, și numai când o veđu-i reîntorcendu-să sănătoasă devenit erăși liniscit. — — — Ce e drept cu cât se lungéu ăileie cu atât trebuie se pândescă mai îndelung până la reîntorcere. Precetind deseale nefericiri ce avéu loc între biciclisti, 'mă veni idea: ei bre, bani zăc pe drumul țerei, numai se fi la îndemână în momentul de lipsă și: ai pacienți quantum satis.

Dictum — factum; a doua-ăi mă îndreptai cătră un fabricant de biciclete eu cugetul firm a pune fundament unei praxă la tot cazul originală dar pote și fructiveră. — Așa; eu încă fu-i frapat că ce rezultate geniale pote produc: un crer care scie întrețese cugetele în mod logic. — — — Abia accept momentul, când voui fi în stare și eu, a păși ăi *ua*, cu siguranță „după praxă“ pe bicicletă.

Ei dacă muntele nu merge la Mohamed, trebuie se mergă Mohamed la munte — de o camdată eu sum biciclist.

Lupta pentru esistență trebuie se fiă și aripată.

Ionel.

* * *

Iubitul meu!

De-ai ris de mine — te-ai înșelat — — treba se face!... Eu acum, pot ăice am orele mele de consultat „pe bicicletă“ și anume: dimineța dela 8 până la 2. După prânz dela 5 până pe la 8.

Când ici când colo, corso mi-a adus șeispredece casuri, între cari unul eu deosebire foarte interesant după ce eu de atunci am prospecte a fi medic de casă — pro eternitate! Iti poți închipui, de va merge tot așa atunci e lucru în totă ordine. Pe promenadă imi căđu în mână un teatralist: artist frate; era mai se trec peste dinsul, l'am curat vre-o trei sep-

tămâni, până il putui aduce la starea de a putea păși de nou pre bină. Durere — nu are familie! El altcum honoréază domnesce, și mă onorează mereu cu bilete gratuite, la fie-care bucată „premier“ precum și în ăilele de rënd, norocul económei mele! Altcum ăicënd între noi, económa mea e mare drăcoică; séra fratemite bun nu pot face singur; argumentéază în mod simplu dar după afirmarea ei: bun; de ași fi însurat — ăice ea — atunci încă nu ași putea eși singur; decf până una alta trebuie se merg cu ea. Sau: se rămân acasă, altcum noi nu trăim reu; e o femeie istéță și are spirit; mă mir mult, ca până acum nu fu înstare a fi deja: nevasta, ba chiar muma a mai multor copii... Ar fi o grobianitate nespūsă, după atențiunea deosebită ce arată față de mine se fiu cu dēnsa dur; cu atât mai virtos că face tot ce numai pote în interesul meu, ba voi chiar și a înveța biciclatul; de nu mă puném eu cu totă insistința. Pentru aceea, ăi de ăi mă tot îndemná se mergă — — — „la un medic neînsurat nu prea au voc pacienți se mergă — — — deosebire damele, nici nu poți pofti“ imi ăice de nenumérate ori, pote are drept... pote nu.

Remân mirele unei fete cu zestre de vre-o 25000 corone drept ceva cam bătrână, ceva cam trecută, se nu ăice: urită. ăice: ar lua mai bucuos frumoșica mea din vis-a-vis! și chiar de ar avea numai jumătate din zestrea numitei damicele. Ea altcum de aprópe 14 ăile, din veđute me cunósce. De regulă mă ure pe bicicletă în același moment, salut „salut a-la-sportsmen“ apoi eu în drépta, ea în stânga: la drum băiete!... Așa se vede ea iubescă cărările singuratece, oh, de i-s'ar întâmpla ceva până țin eu orele mele de primire: pe corso... ce cuget înfiorător!... una e sigur: dacă — posito casu — în o bună dimineța voui avea curajul, sigur o se i-mé oferez ca inger păzitor. Până atunci la revedere

Ionel.

* * *

Cluj în Maiu 1899.

Excelsior, iubitul meu!

Din o întrecere ostenicóasă de 5 ore m'am reîntors ca învingător! O oră întregă părea că nu observa că eu sum în urma ei, atunci după treideci minute făcurăm o întorsătură în o vale idilică unde era stațiune romantică. Ea bea un pocal de lapte prospet... Eu mai multe pocale de bere.

După o pauza de mai o oră ne lătrăm la mână bicicletele și la drum copii!...

După ce — din lipsa de loc ocupam eram aceeași masă și vorbiserăm în mod afabil: avém dreptul a a merge alătura ei cu bicicleta.

Apoi scie D-deu cum, cum nu, destul că — pote uitându-ne mai mult în ochi decât la cale: o pocnitură, o scărțăitură, un strigăt apoi linisce mormentală și ea era jos cu osul scintit!...

D-deu a voit pote, că catastrofa se întâmplă numai abia ăice minute departe de o curte a unui econom cunoscut. O aședăiu pe malul unui pârău ca se-și potă recori piciorul scintit, eu fugii în ruptul capului, ca se capet dela curte a trăsura... ca pacienta mea nouă și bicicletele împreună cu mine se potă fi transportată acasă.

Lilly fu se înțelege foarte mulțămitoare, mama sa, taica seu fură plini de recunoscință, numai fratele seu se uita cam chonchioris mormăind că întâmplarea ar fi prea, prea „neprevăduță“ — ceea ce eu se înțelege ca om cult — nu auđi.

După ce Lilly era acum legată mai mult timp de pat după ce este sânta datorința a fie-cărui medic să se nisuiasc: a căsciga distragere morbosului: me hotării ai face ofertă d căsătorie.

Fu-i acceptat fără multe greutăți!

Socrul meu, altcum strict preste măsură are expressa de rintă ca praxa mea de „nenorociri“ se o sistez; el ca rebonficare este aplicat a sprijini cununia ce se va serba în August „în modul cel mai sumător(!)“ Și a-mi aranja și eventuecele mele datorii!“... mi-e frică că întocmai ca pre tâlhari, loci

meu de luptă, — terenul de activitate, n'o se mă lase în pace!

Altcum economă mea în 1 Iulie se duce... Indată ce-i comunicai logodna întimplată: imi abđise le moment; așa se vede dintru început a avut cevași contra lui Lilly.

Veđi frate câte nu se mai pot întimpla în decurs de abia 5 luni în un oraș ca al nostru.

Lilly, deși necunoscută: ve salută, la saluturile ei se aclude al vostru comilitone:

Ionel.

Nițu.

O melodie.

De câte-ori sum singurel
Pe-a gândurilor brațe.
Revoc momentul fermecat
De care par'-ca sum legat
Cu mî și mî de ațe...

O melodie din trecut
Vibrăza la ureche...
O voce scumpă din demult
Se-'mbie ăr, să-i mai ascult
Un cânt fără păreche!

Și tot mai clar și tot mai larg
S'apropie vibrarea...
Se — umple sufletul meu ăr
De-al fericirii dulce dar
Ce mi-l'a dat cântarea...

Și par-că ăr pe brațul meu
Te lași ca mai-'nainte —
Sărut cu drag gurîta ta,
Și nu mai vreau a te lăsa
Te string cu dor ferbinte...!

Ah! se te am odată ăr
Cum te-am avut iubită...!
Viētu-'ntreagă prad'-ași da
S'o pot, se pot ađi renvia
Ah! clipa, ce-i perita...!

In cer ideile se-dau
Pe luptă desperată...
Vibrările se-icălesc
Sfîngându-l glasul cel ceresc
Și — dulcele-mi înceată...

Sum obosît... și somnul lin
Pleoapele-mi închide...
Un inger alb, cu ochi de stea
Se lasă drept 'naintea mea
Și dulce îmi — suride...

Deapururi înainte-mi stînd
Uit tôte ce-s pe lume...
Mereu privesc acel suris,
Rostind sub farmecul de ris
Scump, dulcele teu — nume...!

Alesandru Aciu.

Poesii în proză.

Față'n față în orison se 'nalță doi munți giganti. Unul e lungfrau celalalt e Finsteraarhorn. Lungfrau vorbesce astfel vecinului:

— Ce e colo jos? Ce se întipla sub noi? Pote tu poți privi mai bine jur!

Mîi de anî se perd în vecinicie — pentru ei o clipă. In sfârșit Finsteraarhorn își mugește respunsul:

— Nori deși acoper pământul. Dar stăi... așteptă... Trec alte mîi de anî — clipă pentru ei.

— S'acum? întrebă din nou lungfrau.

— Acum ved mai bine. Colo jos totul s'a schimbat. Mări albastre, păduri intanecóse, grămedî de petrif puse una peste alta. In jur se mișcă vieța. Ființele acelea mici se invért acolo jos, carî niciodată n'au fost în stare se mânjască piscurile nóstre.

— Omenî?

— Da omenî!

Și ăr trece o mie de anî — pentru ei o clipă.

Dar acum?

— Se pare ca și când s'ar mai fi rărit. S'a curățit tot țimutul.

Trec alte mîi de anî.

— Ce veđi acum?

— In văile depărtate mai ved unele pete. Acolo se mai mișcă ceva.

— Dar acum? — întrebă din nou lungfrau după mîi de anî.

— Acum pretotindinea e liniște. Orî în catrau privesc, totul e curat, totul e alb. Pretotindinea zăpada noastră, ghiața noastră. Vieța a amortit. Acum tot's bine pentrucă tôte's liniștite.

— Intradever totul e bine. Dar pote am vorbit cam mult bătrénule. Am mai putea și dormi puțin.

— Intradever e vremea. Să dormim. Și dorm munții giganti și dorme cu ei și bolta senină-albastră a ceriului preste pământul amortit pentru vecie.

Pe mare.

Cum blândă aurora se 'nalță din valuri de aur avendu-și vestmintul, și'n valuri jucându-se vintul șagalnic pe valuri imprăștie mărgăritare; Așa te inalți și tu dragă in gându-mî o mare pustie când singur pe barca-mî zdrobită, stau singur și plâng și me zbuicium.

E negru întunerec... nici stele nici lună.

Nu sciu în cătro se mă duc, și că unde me-așteptî.

E negru întunerec... și-s fără speranță pe barca-mi zdrobită în noaptea profundă.

Me chemi și departe... departe te ved strălucind în lumina...

Dar brațu-mi e slab și nu pot...

Se-ți dic un cuvânt de adio... nu pot.

La tine s'ajung am voit șacuma te duci?

Atât am luptat în zădar...

Luptalam cu valuri și tu me-ai vedut și mâna tu nu mi-ai întins... de ghiată-ai rămas.

Șacum nici serut de adio...!

Dute mari-voi... rămâi tu, eu bine!
În neguri albastre te caut încă dar noaptea mi acopere ochii.

Aș mege departe, spre tine în veci.

Inse puterea mi lipsese, nu pot.

În juru-mi e noapte... schintee încă o rază în inima-mi arsă, amintire din trecut.

Mai departe, mai departe plutivoi în veci...

Murivoi cântându-ți iubirea-mi...

Trad. de Porumbel.

DE ALE POPORULUI.

— 0 —

Doi câni.

— Fabula —

Doi frați dela un tată și dela o mamă, din ceva pricină, se pisnuie de morte, dar nu îndrăsnie ași face rău unul altuia. Pisma totuși și-o arătau și se vede, nu din alta, de cât din împrejurarea că: și sumuțau doi câni cei aveau. Pe frați îi desparte numai un gard; câni se lătrau și se hărăiau prin gard și di și noapte și, fiind de-o măsură nici unul nu îndresnea se treacă gardul; deci alt rău nu făceau, decât rumpău nuelele din gard și făceau larmă continuă, neliniscind pe toți vecinii; apoi amenințările nu încetau.

Hei, se te pot prinde odată înaintea casei stăpânului meu, că te-aș face puzdări!

— Te prind eu odată pe tine în grădina sau înaintea uși stăpânului meu, apoi se ști că te călțuese și-ți pun pielea pe bătă!

Adese-orî ajungeau câni și în liber și erau sumuțai unul asupra celuilalt din ferestă sau din ușa ocolului, dar cu precauțiune... Fîind-că pe dinaintea caselor curgea un pârănaș, curagioși... câni iustigați alergau: unul pe din coce, celalalt pe din colo de pârănaș și, lătrându-să se petreceau reciproc dela o ușă pân' la cealaltă, când în colo când în coce și tot așa, până oboseu și er alergau la gard, unde er se amenințeau:

— În vere-ți numai labele sau botul prin gard, dacă nuți-mai trebuesc!

— Ei, se pot prinde odată de-o labă a ta, ca te asigur, că inveci nu mai alei pe ea!

— Nu mă apropiu se mă abuez cu tine, ca se turbez cumva!

— N'o se mai turbez, căci esci turbat deja!

— Turbat esci tu!

— Pe tine într'adevăr se cunosc semnele turbării: esci plin de spume la gură.

— Pe lângă gura spumegată ție ți-sa înroșit ochii, de par' că's doi gerateci.

Deosebire n'a fost între acești doi câni. Cearta dintre ei nu sa sfârșit, ei a durat până când sa aprins casa unuia dintre stăpâni și arđind, în flacări au perit și câni.

*

În diaristică veți afla destule casuri analoge: Unii asumuță, alți se tot lătră, se hărăesc; er se abuează, er se lătră, dar nu se mușcă, din pricină că: sau nu îndresnese, sau îi desparte gardul... pace inse nu e, până când: *aut... aut...*

Gavril Bodnariu.

Poesii populare.

— Culese de Maria din câmpie. —

Rabdă-te inima mea
Rabdăte nu mă durea,
Rabdă-te sufletul meu
Nu-mă durea așa rău...
Că de mi durea așa mult...
Cu țile merg în morment.

Auditan din batrâni
Că traiul rău și cu năcas
Scote ruja din obraz,
Am audit dar n'am cređut
Până când chiar am vedut,
Căci uitându-me în oglindă
Mi-am vedut fața smolită
De năcas îngălbinită
Fără vreme îmbătrânită...

Și iară am audit
Că traiul bun și cu țignelă
Pune ruja la loc iară:
Dă-mi Dămne și mie un bine...
Se ved ruja și la mine,
Se-mi ved ruja în obraz,
Și scăpata de necas...
Se-mi ved obraz înflorit
Și scăpată de uret...

Frunza verde de sasciu
Ne iubim bade în pustiu...
Că io bade-s cumunată
Cu uritu greu legată
Nu pociu fi a ta nici odată:
Numa așa aș putea fi —

Dacă tu bade ai posti,
Postul mare, postul greu
Se mără urêtul meu. —
— Da mândra mândruțuca mea
Dece posturi aş ținea
Nu-ma se știu că-ai fi a mea.
Dece posturi și un ajun
Cu tine se me cumun.

De-ar da D-țeu o bôla
Cine-i supărat se mără
Să mor Dămne cu inție
Lumea de min se remăe.
Se remăe Lumea-'n foc
Că n'-avuiu nici un noroc...

Și se remăe Lumea-'n pară
Că na-vuiu nici o țigheală
Fără numai amărălă...
Se rămăe Lumea-n jar
Că-mio fost de mult amar...
Ba rămăe Lumea ramăe
Rămăe de min' pustie
Că nu mia fost de bucurie...
Fără de mult năcas mie. —

Mă miram ce-mi place mie
Meruț roșu pe țepsie
Badea inalt care se scrie.
Meruț roșu pădureț
Badea-nalt cu perul creț... —

Lucrările unui ferar comun

Țiganul și Românul.

Un țigan se duce cu un român într-o pădure, ca să-i ajute la tăiatul lemnelor.

După ce tăiară ce tăiară se puseră la umbra unui copac să se odihnescă și se îmbuce ceva, că li se făcuse fome muncind. Pe lângă copacul acela trecea un riu. Țiganul se uita lung la riu și apoi oftă.

— Ce oftezi, măi Danciu! îl întrebă românul, și s'au scufundat corăbiile?

— Ba nu da 'mi-a aduseiu și eu aminte, vere, că tocmai aci, lângă riu, acesta, a murit bietul tetea de sete. — Dumne-deu să'l erte. sârmanul!...

— Ce fel a murit de sete lângă riu, mă, orî esci nebun?

— Ațea, de!

— Dar de ce n'a bătut apă ca se nu moră, că dor era apă destulă?

— Apă era, vere, dar vești că nu avea după ce se bea;

I u ă n a ș.

Pe valea cu fluturași
Mere badea Iuanaș
Să se facă popă 'n Blaș.
Da zo popă nu se face
Că gura de fată îi place.
Iar' diecel nici așa
Că-i prea place gurița.
Cum merea
Cum dăinuia *).
— Frunzuliță în trei fire
Unde meri tu mei copile?—
— ..Da mă duc la mănăstire
Ca se mă 'nvêț la popie
Ca se 'nvêț la diecie.
Că venit'o veste 'nțară
Că ni-a veni păgân iară
Turc păgân, turc de ocară.
Pământu se ni-l turcescă
Pe noi se ne 'apăgânescă.
Io de-aia m'am socotit
Ca se mă duc la popit.
Se 'nvêț slujba creștinescă
Se 'nvêț limba românescă.
Se 'nvêț carte și scrisore
Se scap nêmul din prinsore.
Că mi greu și de strein
Ca se mor ca om păgân.“
Dar mândruța lui grăia:
De ai milă de copile

*) Cânta

Mai vină și pe la mine
Că ta trece vremea bine
Țoi da buze subțirele
Și din degete inele,
C'ăș vrea să mă 'n creșlinesc
Și cu tin' se mă iubesc.“

Dar voinicu Iuanaș
Deu grăitu-io grăit:
Tu mândruță, mândră dragă
Buzele-ți rupte din fragă
Gurița
Ca smeura.
Și ochii
Ca strugurii;
Da iartă mândruță, iartă.
Că trebe se merg îndată,
Se 'nvêț limba românescă
Se 'nvêț legea creștinescă.
Că păgănu-i din nêmu rêu
Nu trage la nêmu meu,
Că-ți ea pita *) dela gură
Și vitele dela șură,
Și copii din bordei
Și te lasă ca se piei,
Că păgănu-i tot păgân
N'are milă de creștin,
Că-i ia casă și moșie
Și l' duce la grea robie.

Th. A. Bogdan.

*) Pânea.

Capra și iedul.

— Fabulă —

Intr'un stuf, capra făcase un ied. Fiind iedul încă slabuț, până va prinde putere s'o pota urma, capra a trebuit să rămână lângă el de pază, ca nu cumva se îl răpescă vr'o feară sălbatică. Și fome și sete a răbdat biata capră, nu numai atunci, ci și după-ce sa imputerit iedul, căci, sburdalnic fiind, alergând și depărtându-se, trebuia să-l caute pre totindenea, cea-ce o consta și ostenele și o reținea de a-și cerca de al gurei. Iedul a crescut și a fos întecat până când iată, sa făcut mare — țap. Sprinten și tărișor cum era, în turmă nu rămânea nici o capră, nici un țap ne pufnit, ba chiar și strepuns de cornele lui. Nu arare-ori aplica și caprei — mună câte un ghiout; dar mama-i mamă și tot mamă rămăne: a tot suferit. Intr'o di, pe când capra — mamă, stând la umbră, rumega linișcită, țapul — fiu, se repeși de departe și cu toată puterea îi isbi una bună și sănătosă în frunte, încât o ameți. Trezită ca după tresnet, capra dișe:

— Alelei, fiuțu meu, dar cum mă poți lovi așa fără milă?!

— Hai, ridică-te și mă lovesce și tu! — dișe țapul.

— Cum să dau în tine, eu mama ta?!

— Așa cum am dat și eu în tine, dacă ți's fiu!

— Pân' ai fost ied, pân' ai supt și pân' a nu te înterca încă me lovei, dar nu-mi cadă grelușe loviturile tale, căci erau din nepricepere; dar acuma deu...!

— Mai na dar încă una! — dișe și plini.

— Asta-i mulțamita, că-țiam dat vieță, te-am lăptat și grijit și te păzesc încă și ați?!

— Pe mine mă păzesci?! Eu mă păzesc pe mine!

— Mai na una dacă așa vorbești! Ce-a fost, a trecut!

Capra a rămas elipind des cu ochii; țapul a mers într'altă parte, pufnind și lovind cu cornele pe câte îi stau în cale. Sa întâmplat, că țapul a cădut într'o gropă adâncă, de unde n'a putut eși; totă turma l'a trecut cu vederea și numai biata capră — mamă a stat de pază o di și-o noapte în marginea gropii și a tot sberat pân' a venit păstorul și, la glasul de desperare a caprei, care nu-i putea da alt ajutor, a dat de el, scoțendu-l abia viu.

Mulți sunt și între oameni, cari, în loc de mulțamită și iubire, ajungând etatea bărbăției și se simțesc harnici a se ținea pe picioarele proprii, își bat și necinstesc mama, care l'a născut și păzit de tote relele. Când unii ea aceea? ajung la năcasuri, cine mai nainte decât mama lor le sare într'ajutor, după cât le dă mâna?! O, mame mame, cari aveți așa fii nemulțamitori!!

Gavril Bodnariu.

CRONICA.

Cât a costat pe Anglia războiul. Diarele din Londra publică un nou conspect despre cheltuielile Angliei până acum în războiul din Transvaal. Acesta a costat anume pe Anglia suma de 3 miliarde 605.776.790 franci.

Lucru Prost. În dimineața zilei de 17 Iunie n. s'a găsit deschisă ușa bisericii din Pesac, or în lăuntru odorele și toate obiectele sfinte resfirate în modul cel mai profan în biserică. În turn s'au aflat clopotele împodobite cu panglică în diferite culori. Singura evanghelia a lipsit din biserică, dar și aceea s'a găsit pe perețele casei vecine. Gendarmeria a pornit cercetare contra crâșnicului, care singur are cheile bisericii. Fiind că nu s'a instrăinat nimic din biserică, se presupune că numai vrăjitorii proște vor fi indemnati pe faptilorilor încă neeruați se profaneze în modul acesta sfântul locaș al Domnului.

Un nou sistem de telegraf fără sîrme. Diarul „Matin” din Paris e informat că colonelul rus Pîlondoki a inventat un sistem de telegraf fără sîrme, prin care curentul nu e condus de aer, ci de pămînt. Avantagiul acestui sistem față de al lui Marconi e de 500 ori mai mare, fiind că un curent care prin aer pătrunde de pînă la distanța de 50 metri, condus pe pămînt ajunge pînă la distanța de 550 metri.

Cât trăește omul? O revistă engleză a făcut o statistică pe baza unor date, scriind, că omul trăește cam de 5 ori atîta, cât timp durează dezvoltarea organismului omenesc (afară de creeri). Cu cât dezvoltarea organismului durează mai îndelungat, cu atît și viața omului va fi mai lungă. Cea mai extremă viață a omului este la 125 de ani. Revista amintesc, că înainte cu trei ani a murit în localitatea franceză Auberive o femeie cu numele Uranie Durand, care a vețuit 11 guverne: pe Ludovic XVI și VII, prima republică, consulatul, imperiul, Ludovic XVIII, Carol X, Ludovic Filip, a doua republică, a doua împărăție și a treia republică.

O femeie, care nasce elefant. Foi italiene anunță, că în Vigevano trăește o femeie, care e mamă a trei copii sănătoși și care acum de curend a născut un monstru. Partea de asupra a corpului aceluia monstru seamănă cu elefantul și la cap are o trompă lungă, or' partea din jos e parte de trup omenesc. Nou născutul monstru trăește și se află bine. Un profesor dela universitatea din Pavia a plecat la Vigevano, ca să studieze ciudatul nou-născut.

Retragere din afaceri. Cunoscutul tipograf din București d-l Carol Göbl s'a retras din afaceri, lăsând stabilimentul gînerului sau D-lui Rasidescu. Cu acesta ocaziune personalul din atelierile sale i-a făcut o manifestație de dragoste și respect, la care s'au asociat mai mulți autori și persoane cunoscute din societatea bucureștenă. D-l Göbl a dăruit societății lucrătorilor săi 10.000 lei.

Petrecerea de vară din Lechința-săsască aranjată în 14 Iulie a. c. a reușit peste așteptare de bine.

Preot înjunghiat. Se telegrafiază autorităților române, că pe teritoriul cotinei Rădeni nu departe de granița Bucovinei, a fost găsit într'un lan de grâu asasinat un preot, după înfățișare în vîrstă de 25-30 ani. Se constată, că nenorocitul preot a fost asasinat prin înjunghiere, deore-ce prezentă 2 răni adînci în pept și una în cîsta dreaptă. După îmbrăcăminte preotul e dintr'un sat din Bucovina. Pînă în prezent însă nu i-s'a putut stabili identitatea.

Inteligența română din Ciceu-Cristur și jur cu concursul juminei academice va aranja în 21 Iulie st. n. 1901. în comuna Ciceu-Cristur (Csicsó-Kerestur) sub scut sigur Petrecerea de vară. Prețul de intrare: de persoană 2 corone, în familia 1 cor. 60 fl.

Suprasolvirile se vor primi cu mulțămîță și se vor cuita pe cale diaristică.

Teatru național. Dela comitetul societății pentru înființarea unui teatru național român, primim următoarea înscuțare:

Stimate Domnule.

Bani adunați prin societatea înființată acum 31 de ani cu scopul de a crea un fond, din care cu timpul se fie posibilă înființarea unui teatru național român, a ajuns deja la suma, din care — după părerea bărbaților competenți — se pot începe lucrările pregătitoare pentru intruparea idealului urmărit de aceea societate. De un șir de ani opinia publică românească cu insistență cere aceste lucrări pregătitoare.

În cestiunea acesta §. 21 din Statutele societății pentru crearea unui fond de teatru român sună așa: „Cînd fondul societății se va urea la o sumă, din care s'ar putea realiza înființarea teatrului național român, adunarea generală convocată anume spre acel scop, va decide asupra acestei cestiuni.

În vederea motivelor indicate mai sus, comitetul societății pentru crearea unui fond de teatru național român, în ședința sa din 12 Iunie n. a. c., a decis se pună în aplicare paragraful citat din Statutele societății. Astfel în adunarea generală, ce se va ținea estan la Șimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó), în zilele de 1—3 August n., se va pune la ordinea zilei convocarea unei adunări generale cu scopul de a decide asupra înființării teatrului român.

Fiind cestiunea acesta de mare importanță, ne-am ținut datorii a Vă îndrepta și pe acesta cale atențiunea D-vostre asupra ei, rugându-Vă totodată ca se binevoiți a participa în persoană la adunarea generală dela Șimleu, pentru ca se contribuiți cu sfatul și votul D-vostre la rezolvirea norocoasă a înființării teatrului român. Dacă însă v-er fi impcsibil se v-er prezentați în persoană la adunarea generală amintită și totuși ați dori, ca părerile D-vostre în această mare cestiune de cultură românească se fie cunoscute acelorora, cari au se decidă afacerea. V-er rugăm se binevoiți a comunica aceste păreri în scris comitetului cel mult pînă în 15 Iulie n. a. c.

V-er atragem de altfel încă de pe acum atențiunea asupra împrejurării, că în Anuarul IV al societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va distribui membrilor în zilele apropiate, se cuprinde și un studiu amănunțit despre înființarea teatrului la Români din Ungaria și Ardeal.

Din ședința comitetului societății pentru crearea unui fond de teatru român ținută la Brașov în 12 Iunie n.

Cu totă stima:

Iosif Vulean,
președinte,

Vasilie Goldiș,
secretar.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ține adunarea sa generală din estan în orașul Șimleul-Silvaniei în zilele de Joi și Vineri, în 1 August n. (19 Iuliu v.) și 2 August n. (20 Iuliu v. 1901.

Programa.

Ziua primă Joi 1 August (19 Iulie).

1. președintele deschide adunarea generală la 10 ore.
2. Se aleg doi notari pentru ședința adunării.
3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrărilor sale dela adunarea sa generală din urmă.
4. Se alege o comisiune din 5 membri pentru cenzurarea raportului general al Comitetului.
5. Raportul cassarului despre starea casei și peste tot despre averea societății.
6. Se alege o comisiune de 5 membri, care se cenzureze raportul cassarului.
7. Se alege o comisiune din 5 membri, care în iutelezul §. 5 din statutele societății va căștiga membri fondatori, ordinar și ajutători pentru societate.

Propunerea Comitetului de a se convoca în sensul §-lui 21 din Statutele societății pentru anul 1902 o adunare generală anume, care se decidă în chestiunea înființării teatrului național român.

9. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, care se censureze propunerea Comitetului de sub p. 8 și se facă în această chestiune un proiect de rezoluțiune.

10. Se vor citi discursuri corăspandătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sunt a se însinua președintelui înainte de adunare.

11. Președintele închide adunarea.

II. Ziua a doua Vineri în 2 August (20 Iulie.)

1. Președintele deschide ședința.

2. Să cetesce protocolul ședinței precedente și să verifice.

3. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.

4. Referada comisiunii despre raportul cassarului și despre averea societății.

5. Referada comisiunii despre raportul general al comitetului și propunerile acestei comisiuni, făcute în interesul fondului.

6. Raportul comisiunii exmise pentru de censura propunerea comitetului referitoare la convocarea unei adunări generale în anul 1902, cu scopul de a decide în afacerea înființării teatrului român.

7. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1902.

8. Abdicerea comitetului și alegerea noului comitet pentru alt period de trei ani.

9. Se va alege o comisiune de 3 membri pentru autentizarea protocolului din ședința II.

10. Președintele închide adunarea.

Invităm la această adunare generală a societății pentru „crearea unui fond de teatru național român” pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutatori ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov la 6 (19) Iunie 1901.

Iosif Vulcan, m. p.
președinte.

Vasilie Goldiș, m. p.
secretar.

PROGRAMA

festivităților din privilegiul adunării societății pentru crearea unui fond de teatru român, ce se va ținea estan în Șimleul Silvaniei la 1. 2. și 3. August st. n.

1. In 31. Iulie st. n. a. e.

a) la 21/4 ore d. p. primirea comitetului societății la gara Șimleului. Primirea și încuarterarea oșpetilor.

b) la 8 ore sara serată de cunoștință în „Otelul național.”

2. In 1. August st. n. a. e.

a) la 8 ore dem. serviciu divin în biserica gr. cat. română din loc. Responsurile le esecuta corul teologilor de Gherla.

b) la 11 ore a. m. prima ședință a adunării.

c) la 2 ore d. p. banchet.

d) la 8 ore sara concert și reprezentațiune teatrală. Programa detaliată se va publica prin foi și se va distribui în sara reprezentațiunilor la cassă.

3. In 2. August st. n. a. e.

a) la 8 ore dem. a doua ședință a adunării.

b) la 1 oră în di prânz comun a la carte. c. la 3 ore d. p. excursiune la Pădurița Morii: „Vila Ana”, d. sara la 8.1/2 ore petrecere de vară în promenada orașenească.

4. In 3. August st. n. a. e.

Excursiuni pre trăsuri în jurul Șimleului.

5. sub durata festivităților vizitarea espositiei obiectelor

industrii de casă aranjate de reuniunea femeilor române din comitatul Hunedora și Sălagiu.

Nota P. O oșpeți sunt rugați în privința cuarterului a se adresa până în 22 I. e. la d-l. Ioan P. Lazar comptabil la institutul de credit „Silvania” în Șimleul-Silvaniei.

Biroul comitetului aranjator sub decursul festivităților va fi permanent în localitățile institutului de credit „Silvania”

Trenurile sosesc dela Carei la 10¹/₄ ore a. m. dela Cluj la 4³/₄ d. m. dela Orade la 1¹/₂ d. m. și sara la 10¹/₂.

Șimleul-Silvaniei la 9. Iuliu 1901.

Comitetul de primire.

Găcitură de șach.

— Se pote deslegă după săritura calului. —

de Meria Cutean.

				In					
				cit	crăm	riți			
			la	do-		dru-	un		
		și	feri-	fa	Dear	noi	Cu	mul	
		Cu		Se	cum	qié-		iu-	
neri	ce		fi	după	fa-			drag	vic-
lăsat			cem	ce	voim				bit
tór-	ti-		Am	să	mea			ței	să
	n'a		lu-		du-			Spre	
anii	Se'n-		foc	ina-	mai			mai	oste-
ne			in-		Cu				care
tat	Spre		poi		bim			niți	pri-
		ci	o-	ne'n		Că'n	să	gân-	
prim	ce-		numai	ne	dul			vim	Ade-

Găcitură săritore

de: Frunză.

T	T	L	E	T	V	A	I	N
O	U	P	N	R	N	T	U	E

Literile acestea astfel să se aranjeze ca se dee o devisă românească forte bine cunoscută.